

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410117 Lillagärde

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ingegerd Erlandsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410117 Lillagärde**

Kommun: Ronneby

Områdets totala areal: 13,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-02-08

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-31

Markägarförhållanden:

Svenska kyrkan, privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9020 - Nordlig ädellövskog

9070 - Trädklädd betesmark

9110 - Näringsfattig bokskog

9130 - Näringsrik bokskog

9180 - Ädellövskog i branter

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Området bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Inom Lillagärde är de prioriterade bevarandevärdena kopplade till naturbetesmarker med trädklädda betesmarker och skogsmarker med ädellövskog, bland annat i branter och bäckraviner. Naturvärdena är framför allt knutna till betade gräsmarker med artrik flora, grova ekar och bokar med flera ädellövträdslag, hasselbuketter och lundmiljöer med rik flora, senvuxna och gamla träd, håll- och boträd, döende och död ved. Naturvärden är även knutna till strandmiljöer påverkade av vattenståndsväxlingar.

Beskrivning av området

Lillagärde är beläget i Bräkneåns dalgång, på dess västra sida, och ingår i naturreservatet Lillagärde som är något större och sträcker sig ut i ån. Detta är ett mindre område med skiftande naturmiljöer som till stor del utgörs av trädklädda betesmarker och ädellövdominerade skogar, med stort inslag av hasselbuketter och med en rik flora såväl i hagmarker som i lövlundar och särskilt i lägre delar närmast Bräkneån och i bäckravinen. Terrängen sluttar ner mot Bräkneån, bitvis i en ravinbrant. Lillagärde gränsar mot Natura 2000-området SE0410168 Bräkneån som omfattar själva ån. I de varierande naturmiljöerna trivs en rik fågelfauna, med sångare, trastar, mesar och bofinkar. Större hackspett bidrar till att skapa boplatser för andra hålhäckare. Stjärtmes och stenknäck är två för lövskogen speciella arter och försärla vistas sporadiskt vid ån.

Merparten av Lillagärde ligger på gamla betesmarker. Större delen av området, den norra delen, tillhör naturtypen trädklädda betesmarker. Det är tämligen torra betesmarker med ett varierat träd- och buskskikt som utgörs av bland annat bok, ek, en, nypon, rönn, vildapel och hassel. Det finns ett stort bestånd med hasselbuketter. Floran är hävdgynnad med växter som gökärt, vårbrodd, jungfrulin, gullviva och knägräs. Sedan reservatet bildades har tidigare igenvuxna hagmarker restaurerats här. Största delen av de granar som fanns har avverkats. Vidkroniga ekar har friställts. I den norra delen finns en delvis brant sluttning med stora block. Naturtypen ädellövskog i branter har ett varierat trädskikt av ek, asp, bok, hassel, björk och enstaka granar samt alm som är rödlistad (akut hotad). I branten växer en del grova gamla träd och det finns rikligt med död ved. Det finns delar med öppnare gräsmarker på tidigare åkermark och en gammal strandslätteräng intill ån.

I sluttningen mot ån, i delvis blockig terräng, växer näringsfattig bokskog. Det finns senvuxna träd, en del gamla, och enstaka hålträd med mulm. I fältskiktet ses bland annat harsyra, bergsslok och blåsippa. På stenarna växer signalarten västlig hakmossa. På bok och ek växer skrifflav, gammelgranslav, svavelticka och guldlockmossa (signalart).

I områdets södra del växer näringsrik bokskog i de högre liggande delarna. I den branta sluttningen ner mot Bräkneån övergår skogen i naturtypen nordlig ädellövskog med ett varierat trädskikt av bland annat ek, lind och avenbok samt ask som är rödlistad (starkt hotad). I lövskogen växer rikligt med hassel, det finns tibast och olvon. En del träd är senvuxna och det förekommer träd med bohål och vidkroniga, spärrgreniga hålträd med mulm. I fältskiktet växer bland annat myskmadra, skogsbingel, harsyra, liljekonvalj, lungört och mindre häxört. I det delvis blockiga och branta området finns två bäckraviner med frodig vegetation. Utmed ån växer klibbal med en del socklar. Längs åstranden växer frodig safsa.

Genom reservatet löper en liten bäck som mynnar i Bräkneån, vilken vid Lillagärde har en av sina få förekomster av flodpärlmussla i länet. Både flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla föryngrar sig i ån. Dessa båda arter av stormusslor är rödlistade (starkt hotade) och flodpärlmusslan är dessutom en särskilt utpekad Natura 2000-art. Det finns ett Åtgärdsprogram (ÅGP) för bevarande av flodpärlmussla.

Vad kan påverka negativt

Områdets trädklädda betesmarker och ädellövskogar är skyddade mot bland annat markexploatering genom naturreservatsföreskrifter. Följande faktorer regleras inte genom reservatsföreskrifterna och kan påverka naturtyperna negativt.

- Upphörd, felaktig eller otillräcklig hävd, exempelvis minskat eller upphört bete eller bristande buskröjning, leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

- Övergödning genom till exempel tillskottutfodring av betesdjuren, vilket indirekt ger näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Igenväxning i ekdominerade miljöer med ljus- och värmekrävande arter, kan ge en ändrad sammansättning av trädslag och andra arter då miljön blir mer sluten än tidigare. Grova eller gamla träd, främst ek, kan skuggas ihjäl i förtid om andra träd tillåts växa upp i kronorna.
- Konkurrens från gran i lövskog och trädklädd betesmark, samt konkurrens från för området främmande träd- eller buskarter. Konkurrens från bok i ekdominerad skog (9180).
- Bristande trädkontinuitet, som på sikt leder till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör.
- Markberedning, täktverksamhet, dikning och andra åtgärder i och i anslutning till området, som riskerar att förändra hydrologin.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Området är avsatt som naturreservat sedan 1987 och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i Blekinge län. 2001 beslutades om ändring av skötselplanen för att reservatsskyddet bättre ska kunna möta hoten inom området.
- Avtal om betesdrift och skötsel inom delar av området finns upprättat mellan Länsstyrelsen Blekinge län och djurhållare.

Behov av skötselåtgärder

- I trädklädda betesmarker behövs fortsatt traditionellt bete med röjning av igenväxningsvegetation, samtidigt som trädvärdena utvecklas genom väl avvägda röjningar och naturvårdshuggningar med frihuggning av grova/gamla/ vidkroniga träd, plockhuggning/ utglesning av trädskikt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9020 - Nordlig ädellövskog**

Areal: 1,93 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lövskog i brant sluttning mot Bräkneån. Skogen är dels av hedkaraktär, dels av rik ängstyp med träd av ek, ask (starkt hotad), lind, avenbok, men även asp, al och björk. En del träd är senvuxna och det förekommer träd med bohål. Här växer rikligt med hassel och en del ung gran förekommer. Bland annat tibast, olvon, skogsbingel, lungört förekommer i de rikare delarna. Inom det delvis blockiga och branta området finns två bäckraviner med frodig vegetation, samt utmed ån klibbal med en del socklar och hägg. Längs åstranden växer frodig safsa.

Bevarandemål

Arealen av nordlig ädellövskog ska vara minst 1,9 hektar. Ädellövträd av ek, ask och lind eller andra ädellövträd ska dominera i hela området. Bok ska inte tillåtas ta överhanden. Övriga ädellövträd som ek och lind ska gynnas. Det ska finnas enstaka gamla, grova och senvuxna träd och förnygring av nya träd som efterträdare till ädellövträden. Det ska finnas åtminstone måttligt med död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Det ska finnas rikligt med skogsbingel, myskmadra, lungört och krusig ulota, samt minst enstaka exemplar av skärmstarr, storrams, gökärt, gullpudra, guldlockmossa, stubbspretmossa, porellor och glansfläck.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Mängden död ved behöver dock öka och skogen utvecklas vidare så att fler grova träd bildas.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 7,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Lillagärde utgörs naturtypen av en tämligen torr betesmark med ett varierat busk- och trädskikt av bland annat bok, ek, en, nypon, rönn, vildapel och ganska mycket hassel. Inga grova träd finns, men många träd, framför allt ek, är äldre och på sikt kommer dessa att öka i betydelse för lavar, mossor och svampar. Av hävdgynnade kärlväxter ses bland annat gökärt, pillerstarr, vårbrodd, jungfrulin, gullviva och knägräs.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 7,5 hektar. Det ska finnas gamla träd och förnying av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt, artrikt och flerskiktat och det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska på sikt finnas gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd med hackspettsbohål, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett måttligt inslag genom en variation mellan täta respektive öppna och glest beskuggade delar, samt bryn. Gran, sly eller ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt värdefulla träden i området. Hasselbuketter som hyser mycket död ved ska förekomma och träd som kraftigt skuggar dessa buketter ska inte förekomma. I fältskiktet ska finnas hävdgynnade arter som jungfrulin, gullviva och pillerstarr.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara ordinärt. Fortsatt traditionellt bete med röjning av igenväxningsvegetation och bekämpning av örnbräken, samtidigt som trädvärdena utvecklas, kommer att på sikt ge ett bättre bevarandetillstånd.

9110 - Näringsfattig bokskog

Areal: 0,97 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsfattiga bokskogen är en blandlövskog med bok och enstaka ekar, alm, lind, björk och hassel i sluttning mot ån. I bokskogen växer senvuxna träd, en del gamla, och det förekommer enstaka hålträd med mulm. I fältskiktet ses bland annat harsyra, bergsslok och blåsippan. På bok och ek växer gammelgranslav, skrifflav, svavelticka och signalarten guldlockmossa. Beståndet är tvåskiktat med måttlig förekomst av död ved. Terrängen är delvis blockrik. På stenarna växer västlig hakmossa, som är en signalart.

Bevarandemål

Arealen näringsfattig bokskog ska vara minst 1,0 hektar. Bok ska dominera med inslag av andra ädellövträd som ek, alm och lind. Det ska finnas gamla träd och förnyring av nya träd som efterträdare till bok och andra ädellövträd om så förekommer. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Gamla träd ska förekomma liksom död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas rikligt med träd med hackspettsbohål. I området ska växa rikligt med västlig hakmossa och krusig ulota, samt enstaka träd med guldlockmossa.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Mängden död ved behöver dock öka och skogen utvecklas vidare så att fler grova träd bildas.

9130 - Näringsrik bokskog

Areal: 1,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsrika bokskogen växer i de högre liggande delarna. Trädskiktet domineras av bok, med inslag av ek, lind och björk. En del träd är senvuxna och det förekommer träd med bohål och vidkroniga, spärrgreniga hålträd med mulm. Här växer rikligt med hassel och en del ung gran förekommer. I fältskiktet växer rikligt med myskmadra, skogsbingel, harsyra, liljekonvalj och lungört.

Bevarandemål

Arealen näringsrik bokskog ska vara minst 1,2 hektar. Trädskiktet ska utgöras av bok med inslag av andra ädellövträd. Det ska finnas gamla och grova träd och förnygring av nya träd som efterträdare till bok och andra ädellövträd. Småskaliga naturliga processer som åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Trädskiktet blir därigenom olikåldrigt och flerskiktat. Gamla träd ska vara allmänt förekommande liksom död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas åtminstone enstaka träd med bohål och vidkroniga träd med mulm. Området ska hysa ett rikt fältskikt med myskmadra och skogsbingel, samt typiska arter av mossor och lavar på bok.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9180 - Ädellövskog i branter

Areal: 0,51 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skogen växer på en delvis brant sluttning med stora block i områdets norra del. Trädskiktet utgörs av ek, asp, bok, alm (akut hotad), hassel, björk och enstaka granar. I fältskiktet finns myskmadra, blåsippta, underviol, bingel och ekbräken. I branten finns rikligt med död ved och grova träd är tämligen allmänt förekommande, varav enstaka är gamla. Även olvon förekommer.

Bevarandemål

Arealen av ädellövskog i branter ska vara minst 0,5 hektar. Småskaliga naturliga processer, som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt luckbildning, ska påverka dynamik och struktur. Ädellövträd ska utgöra ett påtagligt inslag i hela branten. Framförallt ek, avenbok, lind, lönn och ask ska dominera. Det ska finnas gamla och senvuxna träd och föryngring av nya träd som efterträdare till ädellövträden, främst av lind, lönn och ask. Det ska finnas död ved i olika former, inklusive levande träd med döda traddelar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter och mulm döda delar. Gran, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Myskmadra, blåsippta, västlig hakmossa och krusig ulota ska förekomma rikligt, men även enstaka vårärt, lungört och stubbspretmossa.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i branten bedöms som gott.

Dokumentation

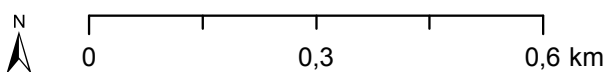
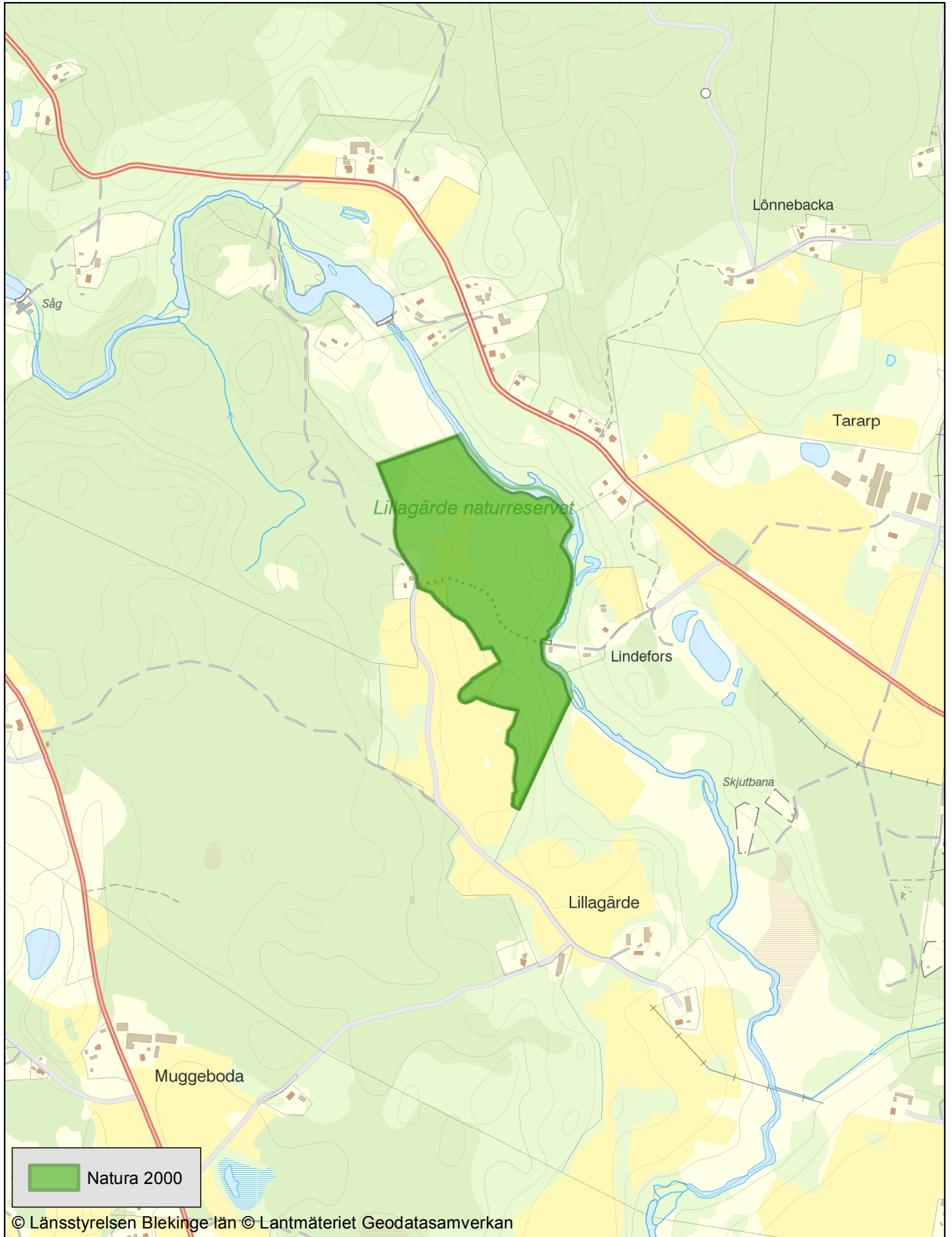
- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-10-07).
- Jordbruksverket. 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig:
<https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1987. Reservatsbeslut och skötselplan för naturreservatet Lillagärde.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2001. Beslut om ändring av skötselplanen för naturreservatet Lillagärde.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Rikets allmänna kartverk 1915-1919. Häradsekonomiska kartan. Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410117 Lillagärde

Kartskala 1:10 000